

Influența intervenției chirurgicale asupra calității vieții pacientelor cu endometrioză

The effect of surgery on the quality of life in patients with endometriosis

Nicolae Gică, Gheorghe Peltecu
 Clinica de Obstetrică-Ginecologie,
 Spitalul „Filantropia” București
 Corespondență:
 Dr. Nicolae Gică
 e-mail: gica.nicolae@gmail.com

Abstract

Endometriosis is a chronic disease which affects 10% of women in reproductive age. In recent years, laparoscopic surgery is considered the standard method for the treatment of endometriosis. The present study represents a literature review, aiming to evaluate the effect of laparoscopic surgery on the quality of life in patients with endometriosis. The following databases were searched: PubMed/Medline, Cochrane Clinical Trials, using as keywords 'surgery', 'quality of life' and 'endometriosis'. Initially, we selected 13 studies, published between 2004 and 2014 of whom only 6 satisfied the inclusion criteria. The selected studies used SF-12, SF-36 and EHP-5 questionnaires, which evaluate the quality of life in patients with endometriosis after surgery. Patients answered the questions which evaluated the quality of life prior to surgery and after surgery (at 6, 12, 24 or 36 months, depending on the study). Our review demonstrates an improvement in the quality of life scores with a significant drop in mean scores from 50 pre-surgery to 25 post-surgery. Many studies showed a decrease in symptomatic endometriosis after laparoscopic surgery, reducing dysmenorrhea, dyspareunia, pelvic pain and rectal pain with minimal complications after surgery. The present review confirms the important impact of laparoscopic surgery on quality of life in patients with endometriosis, especially on mental, social and work wellbeing. In conclusion, laparoscopic surgery significantly improves general health and psycho-emotional status of patients with endometriosis. The best method to assess the quality of life in patients with endometriosis, prior to surgery and thereafter, needs to be defined in further studies.

Keywords: endometriosis, quality of life, laparoscopic surgery

Rezumat

Endometrioza este o boală cronică ce afectează peste 10% dintre femeile aflate la vârsta reproductivă. În ultimii ani, chirurgia laparoscopică este considerată metoda standard de tratament al leziunilor endometriozeice. Lucrarea de față reprezintă o recenzie a literaturii pentru a evalua efectele laparoscopiei asupra calității vieții pacientelor cu endometrioză. Următoarele baze de date au fost cercetate: PubMed/Medline, Cochrane Clinical Trial, folosind cuvintele-cheie: intervenție chirurgicală, calitatea vieții, endometrioză. Am selectat inițial 13 lucrări publicate între 2004 și 2014, dintre care am luat în considerare 6 studii ce au respectat criteriile de includere. Studiile selectate au folosit chestionarele SF-12, SF-36 și EHP-5, ce evaluează calitatea vieții pacientelor cu endometrioză după intervenția chirurgicală. Pacientele au răspuns la întrebările cuprinse în chestionare preoperator și postoperator (la 6, 12, 24 sau 36 luni - în funcție de studiu). Lucrarea noastră demonstrează o modificare semnificativă a scorurilor ce măsoară calitatea vieții (de la un scor mediu de 50 preoperator la 25 postoperator). Majoritatea studiilor evidențiază o diminuare a simptomatologiei endometriozeice după intervenția chirurgicală laparoscopică, cu reducerea dismenoreei, dipareuniei, durerilor pelvine, durerilor la nivel rectal, complicațiile postoperatorii fiind minime. Articolul scoate în evidență efectele notabile ale chirurgiei laparoscopice asupra calității vieții pacientelor cu endometrioză, în special asupra stării psihice, activităților sociale și profesionale. În concluzie, laparoscopia îmbunătățește starea generală și cea psiho-emoțională a pacientelor cu endometrioză. Cel mai bun instrument de evaluare a calității vieții pacientelor cu endometrioză înainte și după intervenția chirurgicală rămâne însă a fi stabilit în studii ulterioare.

Cuvinte-cheie: endometrioză, calitatea vieții, chirurgie laparoscopică

Introducere

Endometrioza este o boală cronică ce afectează 10% dintre femeile aflate la vârsta reproductivă. Endometrioza este asociată cu simptome precum: dismenoree, durere cronică pelvină, dispareunie, infertilitate, având un impact negativ asupra stării psihice, activităților sociale și profesionale ale pacientelor afectate de această maladie.

În ultimii ani, laparoscopia este considerată cea mai bună opțiune de tratament al leziunilor endometriozeice, frecvent fiind necesare mai multe intervenții chirurgicale pentru un control al bolii.

Articolul de față evaluează efectele intervenției chirurgicale asupra simptomatologiei endometriozeice și implicit asupra calității vieții pacientelor. Endometrioza, fiind o maladie „zgomotoasă” clinic, necesită

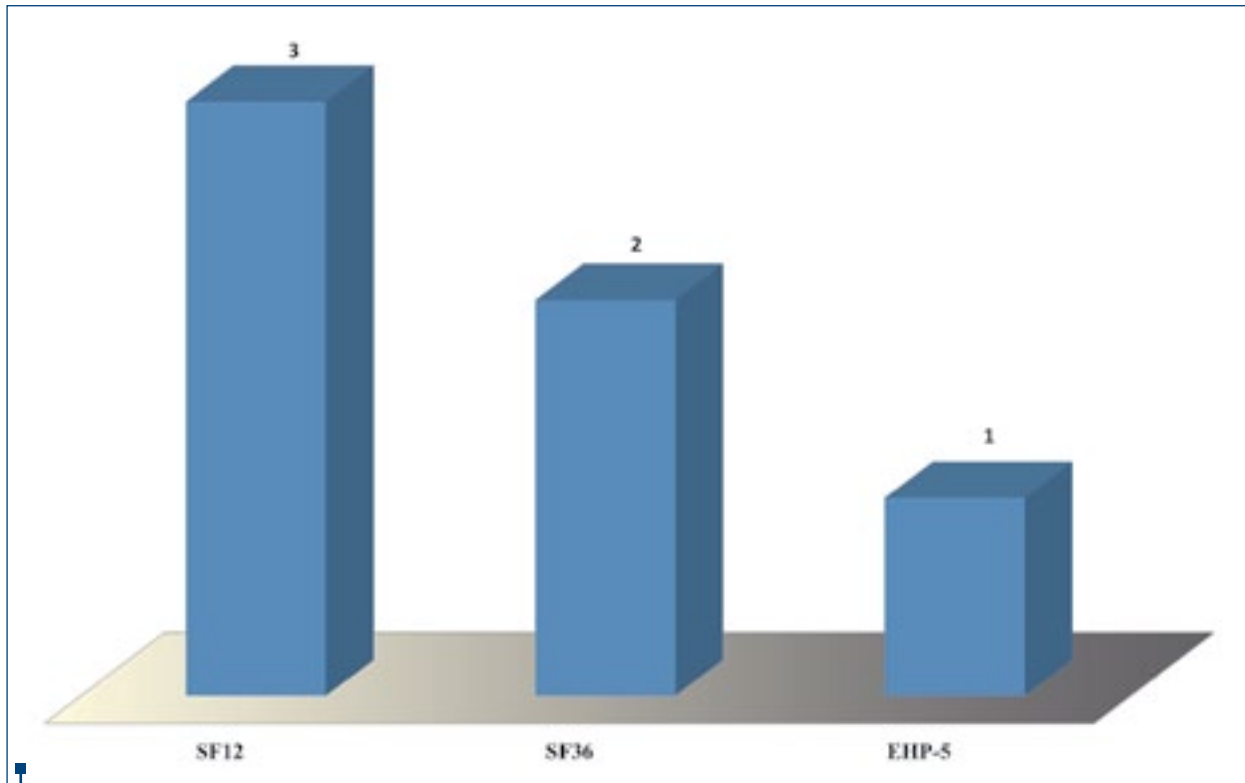

Figura 1. Chestionarele pretestate aplicate în studiile selectate

deseori multiple intervenții chirurgicale, cu scopul de a controla simptomatologia și de a ameliora calitatea vieții pacientelor.

Metodologie

Acest studiu reprezintă o analiză a literaturii de specialitate, selectând lucrări care analizează impactul chirurgiei asupra simptomatologiei bolii, publicate în ultimii 10 ani.

Au fost cercetate următoarele baze de date: PubMed/Medline, Cochrane Clinical Trial, folosind cuvinte-cheie precum: intervenție chirurgicală, calitatea vieții, endometrioză.

Criterii de includere:

- Intervalul de publicare a studiilor: 2004-2014.
- Studii ce au cercetat efectul tratamentului chirurgical asupra simptomelor provocate de endometrioză.
- Folosirea chestionarelor (SF12, SF36, EHP-5) preoperator și postoperator pentru evaluarea calității vieții pacientelor cu endometrioză.

Rezultate

Au fost selectate 13 lucrări, dintre care au fost luate în considerare 6 studii, ce au respectat criteriile de includere (două studii retrospective, trei prospective, un studiu randomizat).

Studiile selectate au utilizat instrumente de cercetare de tip chestionar, testate și pretestate în prealabil.

Cele mai frecvente chestionare folosite în studiile selectate au fost SF 12 (3 studii) și SF 36 (2 studii) (figura 1).

Pacientele au răspuns la întrebările cuprinse în chestionare preoperator și postoperator (la 4, 6, 12 sau 48 luni - în funcție de studiul bolii).

Chestionarele au evaluat atât intensitatea durerii pelvine, starea emoțională, impactul simptomatologiei asupra vieții sociale și profesionale, cât și impactul asupra vieții sexuale.

Conform scorurilor chestionarului SF 12 (physical component score PCS, mental component score MCS), tratamentul chirurgical îmbunătățește semnificativ statusul fizic până la limite normale, în timp ce componenta psihică este îmbunătățită, dar nu semnificativ statistic^(1,5,6) (figura 2).

Scorul total al SF 36 a fost de 49 preoperator și de 71 postoperator la 6 luni⁽⁴⁾.

S-a demonstrat o modificare semnificativă a scorurilor chestionarului EHP-5 ce măsoară calitatea vieții (de la un scor mediu de 50 preoperator la 25 postoperator - 48 luni)⁽³⁾ (figura 2).

În același studiu, rata recurenței simptomatologiei a fost de 18,3%⁽³⁾.

Toate complicațiile intraoperatorii și postoperatorii au apărut la pacientele cu endometrioză în stadiul III sau IV.

Majoritatea studiilor evidențiază o diminuare a simptomatologiei endometriozei după intervenția chirur-

Tabelul 1

Modificarea scorurilor chestionarelor aplicate în vederea testării calității vieții pacientelor din studiile selectate

Chestionar aplicat	Preoperator	Postoperator
Chestionar SF 12 PCS	45 36	52 la 4 luni (p=0,015) ⁶ 53 la 12 luni (p=0,063) ⁵
Chestionar SF12 MCS	47 47	48 la 4 luni (p=0,84) ⁶ 57 la 12 luni (p=0,63) ⁵
Chestionar 36 - scor total	49	71 la 6 luni (p>0,05) ⁴
Chestionar EHP-5	50%	25% la 48 luni ³

gicală laparoscopică, cu reducerea dismenoreei, dispareuniei, durerilor pelvine și a durerilor la nivel rectal.

Lucrarea de față scoate în evidență efectele notabile ale chirurgiei laparoscopice asupra calității vieții pacientelor cu endometrioză, în special asupra stării psihice, activităților sociale și profesionale.

Concluzii

Laparoscopia îmbunătățește starea generală și cea psiho-emoțională a pacientelor cu endometrioză. Prin controlul simptomatologiei bolii, pacientele afectate au o calitate a vieții mai bună: prin ameliorarea dispareuniei crește calitatea vieții sexuale a pacientelor, prin ameliorarea durerii cronice pelvine și a dismenoreei

crește productivitatea la locul de muncă și, nu în ultimul rând, ameliorarea vieții sociale frecvent afectată la femeile cu această maladie. Cel mai bun instrument de evaluare a calității vieții pacientelor cu endometrioză înainte și după intervenția chirurgicală rămâne însă a fi stabilit în cercetările ulterioare. ■

Această lucrare a fost cofinanțată din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, proiect numărul POSDRU/159/1.5/S/138907 „Excelență în Cercetarea Științifică, Interdisciplinară, Doctorală și Postdoctorală în Domeniile Economic, Social și Medical - EXCELIS”, coordonator: Academia de Studii Economice din București.

Bibliografie

1. Laparoscopic excision of endometriosis: a randomized, placebo-controlled trial. Abbot J, Hawe J, Hunter D, Holmes M, Finn P, Garry R. University of New South Wales, Sydney, Australia. 2004.
2. Safety and effect on quality of life of laparoscopic Douglasectomy with radical excision for deeply infiltrating endometriosis in the cul-de-sac. Hong DG, Kim JY, Lee YH, Chong GO, Cho YL, Lee YS. Department of Obstetrics and Gynecology, Kyungpook National University Medical Center, Graduate School of Medicine, Daegu, South Korea 2014.
3. Laparoscopic treatment of endometriosis and effects on quality of life: a retrospective study using the short form EHP-5 endometriosis specific questionnaire. Minas V, Dada T. Department of Obstetrics and Gynaecology, Stoke Mandeville Hospital, Mandeville Road, Aylesbury, UK. 2014.
4. Does laparoscopic management of deep infiltrating endometriosis improve quality of life? A prospective study. Mabrouk M, Montanari G, Guerrini M, Villa G, Solfrini S, Vicenzi C, Mignemi G, Zannoni L, Frasca C, Di Donato N, Faccini C, Del Forno S, Geraci E, Ferrini G, Raimondo D, Alvisi S, Seracchioli R. Minimally Invasive Gynaecological Surgery Unit, S.Orsola Hospital, University of Bologna, Italy. 2011.
5. Clinical and quality-of-life outcomes after fertility-sparing laparoscopic surgery with bowel resection for severe endometriosis. Lyons SD, Chew SS, Thomson AJ, Lenart M, Camaris c, Vancaillie TG, Abbott JA. Department of Endo-Gynaecology, Royal Hospital for Women, Sydney, Australia. 2006.
6. The effect of endometriosis and its radical laparoscopic excision on quality of life indicators. Garry R, Clayton R, Hawe J. Northern Endometriosis Centre, St. James's University Hospital, Leeds. 2004.
7. Gică N, Iancu G, Măț C, Cigăran R, Peltecu G. The assessment of quality of life in women with endometriosis. A literature review. *Obstetrica și Ginecologia*, 2015, 1:31.